

บทบาทผู้สอนระดับอุดมศึกษากับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
สำหรับศาสตร์ด้านการสื่อสาร

Roles of Lecturers and Learning Management for Communication Sciences in
21st Century

ประภวิษณ์ พันธ์ทรัพย์สุข

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

nine_champ@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทบาทผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับศาสตร์ด้านการสื่อสารเป็นการศึกษาจากการปฏิบัติงานจริงของผู้เรียนผ่านโครงการ Give Chance Project ร่วมกับการค้นคว้าเอกสาร โดยโครงการดังกล่าวเป็นการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ให้แก่โรงเรียนเศรษฐเสถียร ซึ่งเป็นโครงการที่ผู้เรียนเสนอต่อผู้สอน บทบาทผู้สอนนอกจากจะเป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนทั้งในแบบการเรียนรู้แบบสืบสอบและการเรียนรู้ผ่านโครงการ การกำหนดปัญหาให้แก่ผู้เรียนเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญต่อการวางแผนการเรียนการสอนของผู้สอน คำถามที่กำหนดให้แก่ผู้เรียนควรเป็นคำถามปลายเปิดที่กว้าง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดและแสดงออกซึ่งความคิดเห็น รวมถึงสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถที่ถนัดภายใต้กรอบที่ผู้สอนกำหนดไว้ ดังนั้นบทบาทของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญทั้งในด้านของผู้อำนวยความสะดวก เนื่องจากโครงการอาจต้องมีการดำเนินการประสานงาน การอำนวยความสะดวกของผู้สอนจะช่วยให้ผู้เรียนดำเนินงานได้เร็วขึ้น และไม่รู้สึกรับภาระจนเกินไป ในด้านของที่ปรึกษา ผู้สอนจำเป็นต้องถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ผ่านการให้คำปรึกษาด้วยการอธิบายถึงที่มาในการตัดสินใจต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นการปลูกฝังทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล และรวมถึงการเรียนรู้สิ่งใหม่พร้อมกับผู้เรียน ผู้สอนสร้างบทบาทตนเองในลักษณะของทีมงานมากกว่าอาจารย์ นอกจากนี้ผู้สอนควรมีทักษะการใช้จิตวิทยากับผู้เรียน เช่น การสร้างแรงกดดันผ่านการลงโทษ การกำหนดกติกา การกำหนดวิธีการประเมิน การเรียนรู้จากสิ่งที่ผิดพลาด และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การวางตนเองเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้เรียนได้ซึมซับวิถีคิด การทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจจากประสบการณ์ มากกว่าการอ่านหรือค้นคว้า

คำสำคัญ: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บทบาทผู้สอน การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาการสอน การเรียนรู้จากปัญหา

Abstract

The roles of lecturers in learning management for Communication Sciences in 21st century was a lesson learned derived from students' project entitled "Give Chance Project" integrated with a review of related literature. The "Give Chance Project" aimed to development public relation media for Sesatin Shool for The Deaf. Apart from group investigation and project-based learning, defining problems for students to follow and solve has become a crucial start. The problem definition was the lecturers' first priority in lesson planning. The defined problems should be designed as open-ended questions so that students could think and express their opinions. Moreover, they had an opportunity to show their competency under the framework scoped by lecturers. Therefore, roles of lecturers, as facilitators and advisors, became essential. Being facilitators, lecturers had to coordinate and facilitate the assigned project; for students could process the tasks faster and feel less burdensome. Being advisors, lecturers had to transfer knowledge as well as share their thoughts and experiences through counseling. The lecturers should explain information sources used in decision-making to enhance students' critical thinking skills, learn new things in collaboration with students and develop their roles to be more than lecturers. Furthermore, the lecturers should properly implement educational psychology with students such as pressure and punishment, regulating rules, defining evaluation methods and learning from mistakes. Finally, it was the most important that lecturers had to behave as role models for students to absorb mindset, working procedures which led students to have experience-based understanding better than learning from lectures and researches.

Keywords: Learning in 21st century, roles of lecturers, learning management, educational psychology, problem-based learning

บทนำ

การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการระดมทุนแก่โรงเรียนเศรษฐเสถียรนี้ เป็นการดำเนินกิจกรรมภายใต้วิชา เทคนิคการสื่อสารองค์การแบบผสมผสานของผู้เรียนชั้นปีที่ 4 ในหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารองค์การ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้และทักษะที่ได้ศึกษามาตลอดหลักสูตรในการปฏิบัติงานจริงและทำประโยชน์เพื่อสังคม ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงเริ่มจากผู้สอนกำหนดปัญหาให้ผู้เรียนว่า “เราจะใช้การสื่อสารเพื่อแก้ปัญหาให้ใคร”

การประชุมวิชาการระดับชาติ การเรียนรู้เชิงรุก ครั้งที่ 6 “Active Learning ตอบโจทย์ Thailand 4.0 อย่างไร”

วันที่ 26 - 27 มีนาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

จากปัญหาที่กำหนดเป็นโจทย์นั้น ผู้เรียนได้ประชุมและหารือกันในกลุ่ม 13 คน ซึ่งเริ่มต้นจากการสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ปัญหาของสถานที่ต่างๆ และได้เสนอกิจกรรมการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการระดมทุนให้แก่โรงเรียนเศรษฐเสถียร ซึ่งเป็นโรงเรียนสำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยิน ภายใต้ชื่อโครงการ Give Chance Project และได้กำหนดกิจกรรมการทำงานคือ สร้างสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อระดมทุน และการทำประชาสัมพันธ์ ซึ่งระยะแรกในการดำเนินกิจกรรมผู้เรียนได้เลือกการทำสติ๊กเกอร์ไลน์และทำการประชาสัมพันธ์เพื่อการระดมทุน ร่วมกับการทำคลิปวิดีโอสั้นไม่เกิน 3 นาที ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย (Social Media) ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนได้ประเมินผลงานในส่วนของสติ๊กเกอร์ไลน์ซึ่งออกแบบเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น พบว่างานที่ได้นั้นไม่สอดคล้องกับแนวคิดและไม่สามารถสื่อสารได้ตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งส่วนแบ่งทางการตลาดไม่คุ้มค่าจึงประเมินร่วมกันว่า ยกเลิกการทำสติ๊กเกอร์ไลน์เพื่อการระดมทุน และทำเฉพาะคลิปวิดีโอสั้น 3 นาที แบ่งเป็นคลิปวิดีโอประชาสัมพันธ์เพื่อการระดมทุนจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1) การศึกษาที่ไร้เสียง 2) ความเสี่ยง และคลิปวิดีโอเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ตระหนักถึงปัญหาของผู้บกพร่องทางการได้ยินจำนวน 1 คลิป คือเรื่อง ป่าอู๋ และได้ทำการประชาสัมพันธ์เผยแพร่คลิปดังกล่าวผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย และเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วนั้น ได้มีการส่งสรุปผลการทำงานและสื่อทั้งหมดให้แก่โรงเรียนเศรษฐเสถียรเพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ในส่วนของโรงเรียนต่อไป

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนนี้ ได้สอดคล้องกับการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ภายใต้การเรียนการสอนในรูปแบบการกำหนดกรณีการแก้ปัญหา (Case-base Learning)

การเรียนรู้จากการดำเนินโครงการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์

ส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่กำหนดลักษณะผู้เรียนมีคุณลักษณะเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการคิดเพื่อสร้างองค์ความรู้ ความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการสร้างชิ้นงานบริการสังคม รวมถึงทัศนคติวิธีคิดในการแก้ปัญหาสังคม การเรียนการสอนในปัจจุบันจึงได้มีการปรับกระบวนการเรียนรู้เป็น 5 ขั้นตอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยผู้สอนต้องมีความเข้าใจและความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนโดยโครงการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์นี้ได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การเรียนรู้ระบุดำถาม (Learning to question)

การเรียนการสอนในรายวิชา เทคนิคการสื่อสารองค์การแบบผสมผสาน เป้าหมายของรายวิชาและกลุ่มคือ การใช้การประชาสัมพันธ์หรือการสื่อสารเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งผู้สอนได้กำหนดโจทย์ไว้ว่า “เราจะใช้การสื่อสารเพื่อแก้ปัญหาให้ใคร” โดยให้เวลาแก่ผู้เรียนในการเลือกและให้คำตอบประมาณ 3-5 วัน และกลุ่มผู้เรียนได้เลือกการประชาสัมพันธ์เพื่อเปลี่ยนทัศนคติของคนในสังคมต่อโอกาสของผู้พิการ จำกัดกลุ่มที่ผู้บกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งผู้สอนให้ผู้เรียนขยายผลของกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินโครงการทั้ง

ต่อสังคมและมหาวิทยาลัยฯ ผู้เรียนได้เลือกโรงเรียนเศรษฐเสถียร ในพระราชูปถัมภ์ เป็นตัวแทนของผู้ปกครองทางการได้ยินของสังคม

ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ระบุด้านนี้ คือ การที่ผู้สอนตั้งคำถามปลายเปิดกับกลุ่มผู้เรียน พร้อมทั้งเสนอทางเลือกที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียน เช่น การทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อชี้แจงสังคมต่อปัญหาของผู้ป่วยจิตเวช หรือการปรับทัศนคติของคนในสังคมต่อคนขอทาน หรือการทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการระดมทุนให้แก่หน่วยงานต่างๆ ซึ่งทางเลือกเหล่านี้ ผู้สอนได้อธิบายมุมมองของเรื่องต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ข้อมูลเหล่านี้จะได้มาต่อเมื่อผู้สอนได้เก็บรวบรวมเป็นประสบการณ์และถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน ดังนั้น การถ่ายทอดประสบการณ์ดังกล่าวใช้การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองต่าง ๆ ร่วมกับกับผู้สอน ส่วนนี้จึงเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ (Learning to search)

ขั้นตอนนี้ผู้สอนกำหนดไว้ให้ผู้เรียนต้องใช้ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ (Computing Skill) ทั้งในด้านของการเก็บข้อมูลศึกษาโครงการ และข้อมูลประกอบการดำเนินงานผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ ผู้สอนใช้วิธีการชี้แนะ (Coaching) เป็นหลัก โดยมีวัตถุประสงค์การดำเนินงานของผู้เรียนเป็นที่ตั้ง และรับฟังสิ่งที่ผู้เรียนคิดและแผนงานที่จะดำเนินงาน โดยผู้สอนทำหน้าที่ชี้แนะปัญหาที่คาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้น และขั้นตอนการประสานงานรวมถึงตั้งคำถามจากแผนงานของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาคำตอบด้วยตนเองและมาอธิบายให้ผู้สอนฟังในภายหลัง โดยอาศัยวิธีการชี้แนะแนวทางที่เหมาะสมมากกว่าการประเมินคำตอบของผู้เรียนว่าสิ่งนั้นถูกหรือผิด ดังนั้น ส่วนนี้จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ในแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child – centered approach) ผลที่ปรากฏกับผู้เรียนในกระบวนการนี้คือ ผู้เรียนได้ดำเนินงานตามแผนงานและจุดประสงค์การทำงานที่กำหนด โดยที่ผู้เรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือสื่อสารอื่นที่สามารถเข้าอินเทอร์เน็ตได้ในการค้นคว้าหาข้อมูล สะท้อนถึงทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ของผู้เรียน ทั้งนี้จากการสังเกต ผู้เรียนเลือกใช้สมาร์ทโฟน (Smartphone) ในการค้นคว้าหาข้อมูลมากกว่าการใช้คอมพิวเตอร์

ขั้นตอนที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ (Learning to construct)

การหาความรู้ของผู้เรียนนั้น ผู้สอนได้เปิดให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายงานซึ่งการอภิปรายนั้น ผู้สอนได้เฝ้าสังเกตพร้อมทั้งให้คำปรึกษาในบางเรื่อง พบว่า การเปิดให้ผู้เรียนได้มีการอภิปรายโดยอิสระ พฤติกรรมผู้เรียนที่ปรากฏคือ การค้นคว้าข้อมูล การประเมินแผนการทำงานและผลกระทบต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และสามารถสรุปประเด็นเสนอผู้สอนได้ในเวลาที่กำหนด โดยสามารถร่วมอภิปรายกับผู้สอนได้อย่างมีหลักการและเหตุผล นอกจากนี้การประสานงานระหว่างผู้เรียนและโรงเรียนเศรษฐเสถียร จากการสังเกตพบว่า ผู้เรียนได้นำคำปรึกษาไปปรับใช้ในการดำเนินงาน และประสานงานในการเก็บข้อมูลได้ตามแผนงานที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 4 การเรียนรู้เพื่อสื่อสาร (Learning to communicate)

ด้วยลักษณะของโครงการที่ดำเนินงานนั้น มีลักษณะเป็นกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) ผู้เรียนจำเป็นต้องประสานงานติดต่อกับทางโรงเรียนเศรษฐเสถียรเพื่อนำเสนอโครงการกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาศัยการทำงานตามหลัก 3P ได้แก่

1.) การวางแผน (Planning) ผู้เรียนทำความเข้าใจโครงการและแผนงานเพื่อนำเสนอต่อทางโรงเรียนเศรษฐเสถียร โดยมีการแบ่งหน้าที่การทำงาน

2.) ขั้นเตรียม/ซักซ้อม (Preparation) ผู้เรียนได้สรุปข้อมูลและสาระสำคัญของโครงการเสนอต่อทางโรงเรียนเศรษฐเสถียร ได้แก่ วัตถุประสงค์ของโครงการ กิจกรรมที่จะดำเนินการและสิ่งที่จะขอความอนุเคราะห์จากโรงเรียนช่วยดำเนินการ คือ นักเรียนร่วมถ่ายทำคลิปประชาสัมพันธ์ อาสาสมัครที่จะสอนภาษามือให้แก่ผู้เรียนและขั้นตอนการขอใช้สถานที่

3.) การนำเสนอ (Presentation) ผู้เรียนได้นำเสนอโครงการต่อโรงเรียนเศรษฐเสถียรตามที่ได้วางแผนและเตรียมการไว้

การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานดังกล่าวผ่านการสังเกตพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนและความคืบหน้าต่างๆ นั้น พบพัฒนาการที่ดี กล่าวคือ ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น คำนี้ถึงขั้นตอนการทำงานและการประสานงานที่อยู่นอกขอบเขตตนเองมากขึ้น ซึ่งสะท้อนได้จากการปรับกระบวนการดำเนินงานในขั้นตอนการวางแผนผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ให้กระชับและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานมากที่สุด โดยเป็นการประชุมกันในกลุ่มและตัดสินใจกันเอง

ขั้นตอนที่ 5 การเรียนรู้เพื่อตอบแทนสังคม (Learning to service)

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ พร้อมทั้งประยุกต์ใช้ความรู้กับสถานการณ์ใหม่หรือภาระงานอื่นเพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่าผู้เรียนเข้าใจและมีการนำผลงานไปเผยแพร่ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา เทคนิคการสื่อสารองค์การแบบผสมผสาน ที่ต้องการให้ผู้เรียนใช้ความรู้ที่ศึกษามาตลอดหลักสูตรในการสร้างประโยชน์ให้สังคม

กลุ่มผู้เรียนได้ดำเนินโครงการเพื่อผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ให้โรงเรียนเศรษฐเสถียร ซึ่งเป็นโรงเรียนสำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยิน มีวัตถุประสงค์การสื่อสารคือ ให้คนในสังคมตระหนักถึงโอกาสทางการศึกษาของผู้บกพร่องทางการได้ยิน และตระหนักถึงปัญหาในการใช้ชีวิตประจำวันของผู้บกพร่องทางการได้ยิน พร้อมทั้งการเปิดช่องทางการบริจาคเงินสมทบทุนเพื่อสร้างโอกาสให้แก่เด็กนักเรียนของโรงเรียน โดยกิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม CSR ของหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ฯ

การจัดการสอนจึงเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อาศัยการตั้งคำถามเพื่อกำหนดทิศทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และให้อิสระผู้เรียนในการคิดและวางแผนดำเนินการด้วยตนเอง ผู้สอนทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและผู้

อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน โดยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ผ่านการอภิปรายและการสอบถามรายบุคคล กำหนดกลยุทธ์การสอนให้ผู้เรียนต้องมาพบตามเวลานัดหมาย โดยกำหนดตารางนัดหมายให้มีความยืดหยุ่น ไม่เน้นเวลาที่แน่นอน เพื่อสังเกตความรับผิดชอบของกลุ่มผู้เรียน นอกจากนี้ในการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนนั้น จะไม่วางบทบาทตนเองในสถานภาพอาจารย์ (ผู้สอน) แต่วางบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน เพื่อให้ผู้เรียน ได้ศึกษาการทำงานเป็นแบบอย่างและปลูกฝังทัศนคติการทำงานให้แก่ผู้เรียนได้นำไปใช้

ผู้สอนในยุคใหม่ควรมีวิธีสอนในรูปแบบสืบสอบ (Inquiry teaching method) ร่วมกับวิธีสอนแบบ โครงงาน (Project teaching method) แม้ว่าตามหลักการแล้ววิธีการสอนทั้ง 2 รูปแบบมีวิธีการตามหลัก วิทยาศาสตร์คอยกำกับ แต่ด้วยลักษณะโครงการที่ผู้เรียนเสนอนั้นเป็นเรื่องของการสื่อสารหรือนิเทศศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศิลปศาสตร์ส่งผลให้กระบวนการจัดการสอนมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนไปตาม สถานการณ์โดยหวังผลที่ประสบการณ์ผู้เรียนเป็นหลัก

ดังนั้น ในการเรียนการสอนครั้งนี้ความรู้ของผู้เรียนที่ได้ในรูปแบบวิธีการสอนแบบสืบสอบ จึงเป็น ความรู้ที่ผู้เรียนรู้และไม่รู้มาก่อน ซึ่งความรู้ใหม่ที่ผู้เรียนได้มาจากการทำงานที่ผิดพลาด เป็นการเรียนรู้จาก ความผิดพลาดในการประสานงาน ซึ่งช่วยสร้างความระมัดระวังในการทำงานมากขึ้น บทบาทของผู้สอนใน การให้ผู้เรียนเรียนรู้จากความผิดพลาดครั้งนี้คือ การให้คำปรึกษาและการตัดสินใจที่จะล้มเลิกสิ่งที่ผู้เรียนทั้ง กลุ่มได้ดำเนินการเสร็จสิ้น โดยอธิบายเหตุผลประกอบการตัดสินใจให้ผู้เรียนรับรู้ รวมถึงอภิปรายในประเด็น ความผิดพลาดดังกล่าว ในด้านความรู้ที่ได้จากในวิธีการสอนแบบโครงงาน ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการผลิตสื่อ ประชาสัมพันธ์ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติมาก่อน ผู้สอนสามารถขยายขอบเขต งานให้ใหญ่ขึ้นได้ ซึ่งในกรณีนี้ผู้สอนกำหนดให้การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์จะต้องส่งให้องค์กรอื่นได้ใช้งานจริง โดยต้องผ่านการทดลองใช้ก่อน ผลการเรียนรู้นี้เป็นสิ่งที่ผู้สอนไม่เคยรู้มาก่อน ทำให้คาดเดาผลที่เกิดขึ้นจาก การเผยแพร่งานได้ยาก การวางแผนของผู้สอนในเรื่องนี้ คือ การวิเคราะห์สถานการณ์ร่วมกับศึกษากฎหมายที่ มีความเกี่ยวข้องก่อนการตัดสินใจและให้คำปรึกษาผู้เรียน

กลยุทธ์ผู้สอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

โครงการ Give chance project กับการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ภายใต้กลยุทธ์การเรียนการสอนและ กระบวนการเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ ผู้สอนดำเนินการดังนี้

ด้านความรู้ อาศัยกระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้และความเข้าใจด้วยรูปแบบการสืบสอบ และการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยรูปแบบของโครงงานนี้ผู้สอนกำหนดเป้าหมายไว้ที่ การนำผลงานไปใช้จริง นั่นคือ ชุดสื่อประชาสัมพันธ์ทั้งหมดนั้นต้องเผยแพร่สู่สาธารณชนได้จริงตามแผนการประชาสัมพันธ์ และต้น สังกัดที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ประโยชน์ได้จริงในระยะยาว

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์และเจตคติ แบ่งย่อยได้เป็น

1) จริยธรรมในตัวบุคคล เริ่มต้นจากผู้สอนวางตัวเป็นแบบอย่าง เช่น ต้องการให้ผู้เรียนรับผิดชอบต่อเวลา ผู้สอนต้องรับผิดชอบต่อเวลาของตนเองที่นัดหมายกับผู้เรียนก่อน เริ่มต้นจากการนัดผู้เรียนว่าจะตรวจงานพร้อมทั้งเขียนข้อเสนอแนะภายในเที่ยงคืนวันนี้ ผู้สอนต้องทำได้ตามเวลา เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ผู้เรียน หรือมุมมองในการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ ผู้สอนแสดงให้ผู้เรียนรู้จักการใช้กฎหมายด้านละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือละเมิดสิทธิเด็ก โดยการแนะนำแนวทางแก้ไขให้แก่ผู้เรียนดำเนินการพร้อมการอธิบายเหตุผลประกอบ

2) การใช้เทคโนโลยีของผู้เรียน ด้วยการที่หลักสูตรของผู้เรียนเป็นหลักสูตรนิเทศศาสตร์ฯ ผู้เรียนจึงมีทักษะพื้นฐานด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับหนึ่ง สามารถใช้ในการดำเนินงานตามเป้าหมายของโครงการได้ ในด้านนี้หลักสูตรและผู้สอนต้องวางแผนระยะยาว อาศัยการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร ซึ่งจะมีรายวิชาอื่น ๆ ที่สามารถฝึกทักษะผู้เรียนในด้านนี้เป็นหลัก เมื่อมาถึงรายวิชาหรือโครงการของผู้เรียนนี้ ผู้สอนมีหน้าที่สนับสนุนและให้คำปรึกษาผู้เรียนเท่านั้น

ด้านทักษะและกระบวนการ ประกอบด้วยประเด็นย่อย ได้แก่

1) การรู้หนังสือ ผู้สอนกำหนดรายละเอียดการทำงานที่ทำให้ผู้เรียนต้องอาศัยทักษะการเขียน การพูด ทั้งในรูปแบบโครงการและสรุปโครงการ บทพูดในคลิปวิดีโอ นอกจากนี้ผู้สอนเพิ่มเติมการฝึกทักษะการออกแบบภาษา สำเนียงการพูดให้แก่ผู้เรียนผ่านโครงการของผู้เรียนในลักษณะการอธิบายเสริมและการยกตัวอย่าง

2) การรู้เรื่องจำนวน ผู้สอนแฝงทักษะนี้ผ่านแผนการประชาสัมพันธ์ โดยกำหนดให้ผู้เรียนต้องเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์แต่ละสื่อทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) โดยกำหนดเป้าหมายของจำนวนผู้ชมไว้ ผู้เรียนต้องวางแผนและดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

3) ความสามารถในการใช้เหตุผล ทักษะนี้พัฒนาคู่กับการสร้างการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องอธิบายเหตุผลอันได้มาซึ่งคำปรึกษาและคำสั่งแก่ผู้เรียน ทำตนเองเป็นแบบอย่างให้ผู้เรียนทำตาม นอกจากนี้การแนะนำผู้เรียนผู้สอนไม่ควรตัดสินว่าถูกหรือผิด แต่ใช้การสอบถามถึงเหตุผลการทำงานอันได้มาซึ่งแผนงานหรือผลงานดังกล่าว อันจะเป็นการฝึกผู้เรียนให้คิดและปฏิบัติงานภายใต้หลักเหตุและผล ข้อดีของรูปแบบการสอนลักษณะนี้คือ ผู้สอนจะไม่เข้าไปก้าวก่ายโครงการที่ผู้เรียนเป็นคนคิดริเริ่มจนผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าโครงการนี้ไม่ใช่ของตนเองแต่เป็นของผู้สอน

4) ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการสอนนี้ใช้การสร้างโครงการเป็นสื่อการสอน ซึ่งผู้สอนกำหนดปัญหาให้ผู้เรียนได้แก้ไขโครงการ Give chance project เป็นการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อแก้ปัญหาที่สังคมขาดการตระหนักถึงโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนผู้บกพร่องทางการได้ยิน ผู้เรียนจึงต้องมีการศึกษา ค้นคว้าและออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ในการเผยแพร่สู่สังคม

5) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ ผู้เรียนจะต้องคิดให้รอบด้านถึงผลกระทบทั้งต่อตัวบุคคล องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบการตัดสินใจหรือการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ให้เป็นประโยชน์สูงสุด

6) ทักษะการทำงานอย่างรวมพลัง ผู้สอนกำหนดโครงการให้ผู้เรียนเป็นกลุ่ม มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ ให้ผู้เรียนกำหนดกติกาและบทลงโทษกันเอง ผู้สอนกำหนดช่องทางการสื่อสารให้ผู้เรียน และกราฟในบทบาทของผู้เรียนในการดำเนินงาน

7) ทักษะการสื่อสาร ด้วยหลักสูตรของผู้เรียนเป็นหลักสูตรด้านการสื่อสาร ผู้เรียนจึงมีทักษะด้านนี้อยู่แล้ว ทั้งนี้ผู้สอนควรต้องแฝงการใช้เหตุผลในการสื่อสารให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่สมบูรณ์ที่สุด

8) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะนี้อาศัยรายวิชาอื่น ๆ ที่จัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์คอมพิวเตอร์รับหน้าที่ฝึกและสอนผู้เรียนให้เกิดทักษะ และในการดำเนินโครงการ ผู้สอนมีหน้าที่เพียงออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทบทวนทักษะดังกล่าว

ผู้สอนจำเป็นต้องมีพื้นฐานจิตวิทยาด้านการสื่อสาร

ในทางจิตวิทยาระบุว่า ความรู้ ความรู้สึก พฤติกรรม อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทแวดล้อมของผู้เรียน ดังนั้น ในกลยุทธ์การสอนทั้งหมดอาจมีผู้เรียนที่มีความรู้สึกไม่ชอบในกลยุทธ์การสอนข้อหนึ่ง อาจส่งผลถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนรายนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ ผู้สอนจึงต้องมีการประเมินพฤติกรรมผู้เรียนที่แสดงออกต่อการเรียนหรือกลยุทธ์การสอนเป็นระยะหรือตลอดการสอน เพื่อจะทำให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เกิดกับตัวผู้เรียนมากที่สุด ผู้สอนจึงอาจมีการสอนหรือให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลในบางกรณี

อีกทั้งสิ่งแวดล้อมทางสังคมของผู้เรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ กลุ่มและแนวทางปฏิบัติของกลุ่ม สถานการณ์และประสบการณ์ของผู้เรียนในกลุ่มแต่ละคน ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีผลต่อการสร้างทัศนคติในตัวผู้เรียน และจะสะท้อนผลลัพธ์ไปยังกระบวนการสร้างทักษะการทำงานอย่างรวมพลัง ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะสำคัญที่จะทำให้โครงการของผู้เรียนประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้

สิ่งที่ผู้สอนจัดการในส่วนนี้คือ การเก็บข้อมูลผู้เรียนในกลุ่มแต่ละคน เช่น การดูผลการเรียนในแต่ละรายวิชา การพูดคุยกับผู้เรียนและการสังเกตความถนัดเฉพาะทางของผู้เรียน เพื่อให้ผู้สอนสามารถวางแผนกำหนดหน้าที่ให้ผู้เรียนในแต่ละคนได้ รวมถึงการพัฒนาจุดอ่อนในตัวผู้เรียน กลยุทธ์ทางจิตวิทยาที่ผู้สอนได้ดำเนินการได้แก่

1.) ให้กลุ่มผู้เรียนเลือกหัวหน้ากลุ่มขึ้นมา โดยผู้สอนอธิบายบทบาทของหัวหน้ากลุ่มไว้ก่อนการคัดเลือก เช่น การติดตามงาน การวางแผนดำเนินงาน รวมถึงการร่วมประเมินผลงานรายบุคคลร่วมกับผู้สอน เพราะฉะนั้นบุคคลที่กลุ่มผู้เรียนเลือกนั้น ทุกคนต้องเห็นตรงกันว่ามีความรับผิดชอบสูง และมีความเป็นกลาง รวมถึงการมีภาวะผู้นำ

2.) จากการที่ผู้สอนได้ข้อมูลผู้เรียนแต่ละบุคคลแล้วนั้น ผู้สอนจะกำหนดหน้าที่ที่กว้างๆ แก่ผู้เรียนซึ่งจะประกอบไปด้วยงานหรือหน้าที่ที่ผู้เรียนชอบหรือถนัด และงานหรือหน้าที่ที่ผู้เรียนนั้นไม่ถนัด กระบวนการนี้อาศัยแนวคิดการเลือกใช้คนให้ตรงกับงาน ร่วมกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนให้รอบด้าน

3.) ด้านการสร้างจริยธรรมในตัวบุคคลและการพัฒนาทักษะความสามารถในการใช้เหตุผล บทบาทสำคัญของผู้สอนในด้านนี้ คือ การวางตนเองเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน เริ่มจากการตรงต่อเวลาของผู้สอน ส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความสำคัญต่อการตรงต่อเวลา สังเกตได้จากการส่งความคืบหน้างานตรงตามเวลานัดหมาย หรือการนัดประชุมแต่ละครั้งผู้เรียนจะพยายามมาให้ตรงเวลามากที่สุดหรือถ้ามาไม่ได้จะมีการแจ้งล่วงหน้า และการยอมรับบทลงโทษของกลุ่มกับการไม่รักษาเวล เป็นต้น ผู้สอนสามารถใช้กระบวนการนี้ในการสร้างบรรยากาศความกดดันในการดำเนินงานให้แก่ผู้เรียน เรียนรู้การทำงานภายใต้แรงกดดันจากสิ่งเร้ารอบข้าง ในขณะที่เดียวกันการพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลของผู้เรียน ต้องมีการปรับบทบาทผู้สอนจากอาจารย์ให้เป็นส่วนหนึ่งของทีมงานหรือที่ปรึกษา ซึ่งในโครงการนี้พบว่าในช่วงเริ่มแรก ผู้เรียนได้ดำเนินงานทุกอย่างแล้วเสร็จตามแผนงานแต่ผลลัพธ์ที่ได้นั้นไม่สมบูรณ์ตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้สอนตัดสินใจยกเลิกผลงานเหล่านั้นและเปลี่ยนแผนงานใหม่ โดยการอธิบายเหตุผลและผลกระทบที่จะตามมาให้แก่ผู้เรียนอย่างละเอียด เปรียบเสมือนการเฉลยข้อสอบให้ผู้เรียนได้เข้าใจเหตุผลความผิดพลาดที่เกิดขึ้น พัฒนาการที่เกิดขึ้นจากประเด็นนี้คือ ผู้เรียนมีการคิดถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น มากกว่าผลสำเร็จของชิ้นงานที่ทำ

บทสรุป

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ได้ระบุถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และด้วยการสอนในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นระดับที่ต้องพัฒนาประสบการณ์และความรู้ของผู้เรียนควบคู่กัน ผู้สอนในระดับนี้จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การสอนที่ต่างจากการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา

ในขณะเดียวกันหลักสูตรการเรียนในระดับอุดมศึกษา มีความลึกและความเฉพาะเจาะจงที่มากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนอาจสับสนหรือไม่เข้าใจว่าสิ่งที่ได้ศึกษาเรียนรู้มานั้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ทำอะไรหรือสามารถทำงานอะไรได้บ้าง ดังนั้น การสร้างการเรียนรู้ผ่านโครงการและกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานให้สามารถใช้งานได้จริง ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะและความสามารถของตนเองพร้อมกับการใช้ความรู้ ทักษะความสามารถที่ได้ศึกษามาช่วยพัฒนาสังคมได้

กลยุทธ์การสอนที่ได้อธิบายมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า บทบาทผู้สอนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนควรวางตัวเองเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้เรียนผ่านรูปแบบการสอนแบบโครงงานหรือโครงการผนวกกับรูปแบบการสอนแบบสืบสอบ ผู้สอนจำเป็นต้องมีการอธิบายความคิดหรือที่มาที่ไปของการตัดสินใจในประเด็นต่างๆ แก่ผู้เรียนเสมือนผู้สอนและผู้เรียนเป็นทีมงานเดียวกัน โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือที่ปรึกษา (Coaching) ให้แก่ผู้เรียน ไม่เข้าไปแทรกแซงแนวคิดและการดำเนินงานของผู้เรียน

ด้วยบทบาทของผู้สอนผ่านการสอนแบบโครงการหรือโครงงานนี้ ร่วมกับการใช้การสอนแบบการเรียนรู้จากปัญหา ผู้สอนอาจต้องมีการเรียนรู้เรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการของผู้เรียนมากขึ้น กล่าวคือ

การประชุมวิชาการระดับชาติ การเรียนรู้เชิงรุก ครั้งที่ 6 “Active Learning ตอบโจทย์ Thailand 4.0 อย่างไร”

วันที่ 26 - 27 มีนาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ต้องมีการเรียนรู้ไปพร้อมกัน บางสถานการณ์ต้องมีการหาข้อมูลและฝึกปฏิบัติร่วมกับผู้เรียนด้วย ดังนั้นผู้สอนต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานร่วมกับผู้เรียน มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รวมถึงเรียนรู้ที่จะผิดพลาดและอาจรวมถึงเรียนรู้จากการปล่อยให้ผู้เรียนผิดพลาดโดยเจตนา ทั้งนี้ เพื่อหวังผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ การแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์กับผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. (2560). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ เพียว ยินดีสุข. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรวรรณ ปิรันธน์โอวาท. (2552). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อุทัย ดุลยเกษม. (2560). *กระบวนการศึกษาทั่วไปในระดับอุดมศึกษา*. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 3(2). 3-15.